

PARADISURILE FISCALE DIN EUROPA

Prep.univ.drd. Gabriela-Nicoleta MIRONOV-DURET
Universitatea „Danubius” din Galați

Fiscalitatea este un rău necesar. Aproape toată lumea îi recunoaște (unii și înțeleg) utilitatea, dar – necesară cum este – fiscalitatea rămâne „un rău”. Și aceasta pentru că, într-un anumit sens, statul se poartă ca un adevărat „tiran” cu cei care l-au desemnat ca și conducător și gestionar al societății și care îl susțin prin efortul lor financiar – cetățenii, întrucât el ia decizii impunându-și voința fără a le cere acordul și – de cele mai multe ori – fără a ține seama de părerea și interesele lor. Este ca și cum cineva ar intra nepoftit în casa noastră, s-au repezi la frigider și l-ar goli, ar răscoli prin dulapuri, s-ar instala să se odihnească puțin. Pentru ca la sfârșit să ne ceară, cu nonșalanță, dar și cu impertinență, să-i cedăm jumătate din ceea ce avem. Așadar, este normal ca – intuitiv, instinctiv sau pur și simplu ca reacție la un astfel de comportament să încerce a se feri de răul numit fiscalitate.

Presa internațională oferă numeroase informații din care rezultă că foarte multe societăți comerciale și/sau holding-uri se prezintă, prin datele de bilanț, ca fiind neperformante și, ca urmare, fie nu datorează impozit pe profit, fie plătesc sume foarte mici. Vis a vis de aceste situații se ridică întrebări de genul: de ce nu falimentează sau de ce nu se prăbușesc la bursă astfel de societăți? De ce oare aproape 40% din firmele listate la New York Stock Exchange și 37% din cele cotate la American Stock Exchange sunt înregistrate în minusculul stat american Delaware și de ce oare peste 80% din corporațiile americane care și-au schimbat sediul social, în ultimii patruzeci de ani, s-au stabilit în Delaware și astfel paradoxal s-a ajuns ca la o populație de numai 648.000 de locuitori să existe 200.000 de societăți înregistrate¹. În mod evident „supraviețuirea” unor societăți precum și interesul lor de a-și instala sediul social în anumite locuri sunt profitabile mai cu seamă pentru că în asemenea moduri poate fi evitată - în totalitate sau în parte – fiscalitatea națională.

Modalitățile considerate „la îndemână” și – totodată mai moderne și mai sigure - de a-i pune la adăpost, pe unii contribuabili, de fiscalitatea națională, sunt instalarea într-un paradis fiscal și/sau derularea afacerilor prin intermediul companiilor „off-shore”².

În literatura de specialitate, juridică și economică există puține și timide încercări de definire a paradisurilor fiscale, deși o circumscriere a arealului pe care aceasta îl acoperă nu este foarte greu de realizat.

Paradisul fiscal poate fi definit ca fiind spațiul geografic (reprezentat de teritoriul unei țări sau numai de o parte a teritoriului unui stat) în interiorul căruia se acordă numeroase și variate facilități fiscale: nu se percep impozite, se asigură – la nivel ridicat – secretul bancar, este stimulată dezvoltarea activităților comerciale și transferul beneficiilor, nu există restricții în privința schimburilor valutare.

Potrivit unor estimări, ar exista circa 60 de state și/sau teritorii care – practicând o fiscalitate redusă ori preferențială – pot fi considerate paradisuri fiscale. Este vorba, în marea majoritate a situațiilor, de state ori teritorii mici (ca suprafață, ca număr de locuitori și ca putere economică).

Paradisurile fiscale s-au născut greu, relativ târziu, dar s-au înmulțit repede. Explicația este simplă: abia către sfârșitul sec. al XIX-lea a fost reglementată – pentru prima dată în Germania, apoi în Anglia și în coloniile sale – posibilitatea separării/delimitării răspunderii juridice a întreprinzătorului

¹ Fenomenul de mai sus a generat expresia „efectul Delaware”, în primul rând formula desemnează în dreptul societăților - situația în care un stat oferă diversilor investitori numeroase și generoase facilități fiscale pentru a atrage activitățile companiilor din sfera sa de acțiune.

² A se vedea Mănăilă, Adrian, *Companiile off-shore sau evaziunea fiscală legală*, ediția a III-a, București, Editura All Beck, 2004, p. VII și p. 2.

de firma în care a investit prin crearea societății cu răspundere limitată³; în acest fel averea personală a asociatului a fost pusă a adăpost, fiind protejată de eventuala performanță a societății. Disocierea răspunderii societății de răspunderea asociatului a determinat și diferențierea impozitului pe profit și impozit pe venit. Generalizându-se rapid forma diferențiată de încasare a acestor impozite directe, regimul juridic dintre prelevările obligatorii era diferit în unele țări față de cel aplicat în altele, în funcție de interesele specifice ale statelor. Odată cu aceste diferențe, oamenii de afaceri, inventivi, au identificat rapid oportunitățile de a folosi în beneficiul lor aceste diferențe, mutându-și sau stabilindu-și afacerile în zonele care ofereau o fiscalitate mai redusă. Observând această tendință, o serie de state, au renunțat, în anumite condiții, la încasarea unor impozite, cu scopul declarat - de a atrage cât mai multe investiții pe teritoriile lor. În ultima jumătate de secol, între țările cu un regim fiscal normal și cele în care practic lipsesc impozitele s-a creat un adevărat zid de apărare, fiecare parte încercând să-și protejeze interesele, atingând doar limita minimă a respectului pentru normele dreptului internațional⁴.

Analizând jurisdicțiile statelor și/sau teritoriilor care reprezintă adevărate paradisuri fiscale, Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) a identificat patru factori principali (și comuni) care se pot constitui în criterii suficiente de exacte pentru determinarea și delimitarea acestor „zone speciale” în care se practică un sistem fiscal privilegiat.

Astfel, în primul rând este de reținut faptul că – în orice paradis fiscal - legislația privind impozitele și taxele fie lipsește, fie este ne semnificativă. În mod evident, singur acest criteriu nu este suficient pentru a califica – pe baza lui – o jurisdicție ca fiind „un paradis fiscal”, întrucât orice state este îndreptățit să-și modeleze și nuanțeze modul de aplicare a reglementărilor fiscale, în raport cu necesitățile sale și cu strategia de dezvoltare pe care și-o stabilește pentru o perioadă de timp viitoare. De aceea, acest criteriu trebuie coroborat cu celelalte.

Un al doilea criteriu îl constituie gradul de transparență sau chiar lipsa transparenței vis a vis de modul în care legislația fiscală se aplică asupra unor categorii de contribuabili într-un anumit teritoriu. Cu cât modalitate de aplicare este mai puțin transparentă și cu cât informațiile necesare determinării nivelului impozitului datorat de unii contribuabili parvin mai greu autorităților fiscale, cu cât ne aflăm mai aproape de sau chiar „în sânul unui paradis fiscal”.

În al treilea rând, specific paradisurilor fiscale le este un anumit „secret general”, o opacitate concretizată în lipsa de comunicare și refuzul de a se face schimburi de informații. OCDE a cerut statelor să adopte un sistem de schimburi de informații „la comandă” care să permită ca – eventual, pe baza unui acord bilateral special – să-și poată cere și oferi informațiile specifice necesare verificărilor fiscale. Un element esențial al acestor schimburi de informații îl constituie modalitate de garantare a confidențialității situațiilor fiscale, precum și protejarea drepturilor contribuabililor.

În fine, al patrulea criteriu pentru identificarea paradisurilor fiscale îl constituie lipsa unor activități substanțiale care să de desfășoare în spațiul supus jurisdicției unui stat. Potrivit Raportului pe anul 1998, întocmit de Comitetul de afaceri fiscale al OCDE, lipsa stimulării și susținerii - prin legislație – a unor activități concrete, se poate presupune că avem de a face cu o jurisdicție care are menirea de a atrage investiții și de a permite efectuarea de tranzacții motivate exclusiv pe considerente fiscale⁵.

OCDE a invitat statele să încheie acorduri de cooperare și să intre într-un sistem comun de schimburi de informații necesar constituirii unei baze de date pe seama căreia să se poată lupta cu mai multă eficiență împotriva evaziunii fiscale internaționale și a spălării banilor. Apelul lansat de organismul sus-menționat i-a răspuns numai o parte din statele care sunt considerate ca având fiscalitate privilegiată. Astfel, paradisurile fiscale situate în Europa, au fost de acord să coopereze: Cipru, Gibraltar, Guernsey, Jersey, Insula Man, Malta, San Marino; au refuzat - până în prezent - colaborarea principatele: Andorra, Liechtenstein și Monaco.

Principalii beneficiari și, deci, utilizatori ai paradisurilor fiscale pot fi grupați pe trei categorii:

³ Roblot, George Pipert, *Traite de Droit Commercial*, vol. I, ediția XIII, Paris, 1989, pp. 682-683; Mircea Ștefan Minea, *Constituirea societăților comerciale*, București, Editura Lumina Lex, 1996, pp. 170-171.

⁴ Pt. o prezentare generală, a se vedea Duhamel, Gregoire, *Les paradis fiscaux*, Paris, 1999 și Mihăilă, Adrian, *op. cit.* Supra.

⁵ <http://www.oecd.org>.

1. societățile multinaționale, prin intermediul cărora se derulează aproximativ 35% din totalul activităților „off-shore”, Sub presiunea acționariatului - de regulă, societățile de talie mondială „aleargă” mereu după rentabilitate, această cursă desfășurându-se pe următoarele direcții:

- a). Regrupări pe criterii – în principal – economice;
- b). delocalizări de activități, căutându-se – prin alegerea locurilor de amplasament activităților (alegere care ține seamă, într-o mare măsură, de nivelul salariilor din regiunea respectivă) - costurile de producție cele mai bune;
- c). Asigurarea unor câștiguri cât mai mari din creșterea productivității;
- d). Reducerea fiscalității fie prin crearea de holding-uri, fie prin instalarea cât mai multor active în interiorul paradisurilor fiscale;

2. persoanele fizice, care sătule de griji și căutând liniștea – își depun capitalurile bănești, onorabil agonisite, în bănci sigure; aceștia reprezintă circa 30% din totalul beneficiarilor paradisurilor fiscale;

3. deținătorii de fonduri obținute în condiții neclare, dubioase, cum ar fi diferitele categorii de mafioți sau cei care realizează venituri din furturi, comerț cu droguri, etc. Mulți dintre aceștia reușesc să „spele banii” astfel obținuți și apoi să-i depună în conturile unor bănci onorabile, situate în interiorul unor paradisuri fiscale, ori să-i folosească în afaceri „curate”.

Companiile „off-shore” – tradusă, expresia off-shore înseamnă „în larg sau dincolo de țarm”. Prin urmare companiile off-shore sunt acele societăți comerciale care au sediul social într-un alt loc decât cel sau cele în care își desfășoară preponderent activitatea profitabilă. Societățile comerciale și persoanele fizice care vor să ocolească reglementările fiscale „dure” din țara de origine caută și găsesc locuri - unde există un tratament fiscal blând și încurajator: acestea sunt paradisurile fiscale.

Companiile off-shore sunt constituite în forme diferite, dar nu într-o mare diversitate de forme, întrucât numai câteva categorii sunt admise să funcționeze sub regimul jurisdicțiilor speciale ale paradisurilor fiscale. Astfel, cele mai des întâlnite societăți comerciale sau grupuri de societăți care activează în spațiile cu fiscalitate simbolică sunt următoarele:

Companiile nerezidente – acele entități juridice care pot fi instalate într-un anumit centru „off-shore”, dar care își au sediul social într-o altă țară, a cărei naționalitate o deține (care și ea este paradis fiscal), în funcție de interesele acționarilor; procedând astfel, obligațiile societății față de statul în care este înregistrată sunt extrem de redusă, dintr-un dublu motiv: societatea este protejată de o fiscalitate dură în statul de origine, și, mai mult, ea poate beneficia și de alte facilități fiscale pe teritoriul unde își desfășoară activitatea; acest tip de companie este întâlnit mai ales în zona de influență a legislației britanice.

Companiile exceptate – sunt societăți, în principiu, obișnuite, dar care beneficiază - în interiorul unei jurisdicții cu regim normal de fiscalitate – de unele facilități, în anumite condiții;

Companiile internaționale – Internațional Business Company (IBC) – reprezintă o categorie mai nouă asemănătoare cu cea a societăților exceptate, dar care este formată – în principal – din societăți comerciale americane care activează în insulele Virgine Britanice, unde beneficiază de un regim fiscal preferențial;

Companiile cu răspundere limitată – Limited Liability Company (LLC) - care sunt de fapt, asociații ale unor persoane fizice, care desfășoară activități de parteneriat, dar sunt asimilate unor acționari care răspund numai în limita cotei de participare la capitalul social.

Companiile de asigurări captive – care sunt folosite în scopul colectării taxelor de asigurare pentru un număr dinainte determinat de societăți comerciale, care sunt legale juridic; neemițând polițe de asigurare în afara organismului juridic menționat, aceste companii sunt, în fapt niște fonduri închise de investiții, de care beneficiază numai un număr fix de participanți⁶.

Activitățile de off-shore sunt în principal de două tipuri: plasamente de averi în bănci străine (la adăpost de fiscalitatea națională); crearea de structuri fantome, prin care se derulează scriptic unele activități, creându-se cadrul potrivit pentru culegerea unor profituri mari fie înainte, fie după desfășurarea activităților comerciale.

Aceste activități presupun, de regulă: derularea afacerilor în afara teritoriului în care au fost încorporate companiile; obținerea și menținerea unui domiciliu în jurisdicția respectivă (care asigură

---

⁶ Mănăilă, Adrian, *op. cit.*, p. 10.

dreptul de a beneficia de o fiscalitate redusă), care poate fi o simplă cutie poștală(!) sau sediul unui birou de avocatură, management sau consultanță; angajarea unui agent/reprezentant local (care să asigure legătura permanentă între societate și autorități); selectarea activităților propuse a se derula în paradisurile fiscale, evitându-se acele genuri de operațiuni prin care se cere îndeplinirea unor condiții mai riguroase ori obținerea unor licențe de funcționare, cum este cazul societăților de asigurate/reasigurare, brokerajul titlurilor mobiliare, schemele de pensionare utilizând fonduri mutuale etc.

Bibliografie:

1. Duhamel, Gregoire, *Les paradis fiscaux*, Paris, 1999;
2. Mănăilă, Adrian, *Companiile off-shore sau evaziunea fiscala legală*, ediția a III-a, București, Editura All Beck, 2004;
3. Minea, Mircea Ștefan, *Constituirea societăților comerciale*, București, Editura Lumina Lex, 1996;
4. Roblot, George Pipert, *Traité de Droit Commercial*, vol. I, ediția XIII, Paris, 1989.